

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predaj 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Netrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0,50

Štev. 108 • Maribor, četrtek, dne 21. septembra 1939 • Leto XIV

Preveč rovtarstva je že

Če pravimo komu rovtar, mislimo s tem njegovo robatost in časih celo njegovo resnost in odkritost. Pri nas v rovtah ne poznajo neiskrenosti, demagoģije in zavaravanja z raznimi licemerskimi frazami, ker so naši ljudje nepokvarjeni in v vsem svojem življenju ne poznajo drugega kakor stvarno življenje in pa tupatam primitivno domače razveseljevanje. Bore se za kruh, za življenje, kaj pa bi še drugega in veseli so, če žive s sovaščani v prijetni harmoniji ter drug drugega podpirajo s sveti in tudi dejanji. — To sem opazoval še mlad, ko sem se motal tam po rovtarskih hribih in danes res ne morem razumeti, kako je mogoče, da se more kljub tej visoki narodni morali danes uganjati toliko tej morali nasprotno morale, ki bi jo lahko imenovali — amoralna.

Delavstvo je del našega rovtarskega naroda ali kakor nas Hrvati radi imenujejo vlaškega. Ta del naroda živi in hoče živeti, je državljan in hoče imeti svoje državljanske pravice, enakopravnost in svobodo. Vse to zahteva ne le zase, ampak za vse ljudi v državi. — Zahteva kruha zase in za vse državljane. Pove to in ono, kar bi bilo potrebno uresničiti, da se te pravične zahteve uresniči, ker ima tudi delavec kot državljan to pravico in z ozirom na svoje razredne tovariše in tovarišice tudi dolžnost. Zakaj, kdor ne skrbi dovolj za svoje življenje, je ubijalec samega sebe in svojega rodu. Za res ne vemo, kako bi se ujemale drugačno ravnanje z državno in javno moralno, pa naj jo merimo po kateremkoli kopitu.

Organizirano delavstvo v tem oziru ni nikoli grešilo proti temu načelu in tudi naš list je vedno zastopal to stališče in se ravnal po njem, ker je višek in ideal vsakega družabnega življenja.

Če se more delavskemu gibanju kaj očitati, je kvečjemu to, da v današnjih razmerah ne more dovolj krepko zavračati laži in demagoģije, ki jo nasprotniki širijo proti delavskemu gibanju v tej ali oni obliki.

Vse obrekovanje delavskega gibanja in vsa demagoģija ni zrasla v rovtarskih hribih, ampak v gnoju demoralizacije, pa naj pride z naše strani ali od drugih. To je popolnoma vseeno. In boj proti demagoģiji, proti laži je potreben povsod.

Cilji našega delavskega gibanja so plemeniti. Utemeljeni so v razvoju, ki gre svojo pot in bo prej ali slej napravil tudi temeljit skok preko sumničen, laži in reakcije ter vršil svojo zgodovinsko nalogo. Teja prepričanja je delavstvo, ker je njegovo prepričanje znanstveno utemeljeno.

Mi pojdemo preko teh stvari, ker vemo, da resnica zmagá, dočim laž in obrekovanje vedno počineta v svojem lastnem gnoju. Naša naloga je, da ohranimo čist značaj, poštenost in resnost v boju za svoje življenjske in državljanske pravice, pa bo prav. Drugi, ki nas blatijo neopravičeno, pa naj gredo svojo pot, dokler jim zmanjka tal v razvoju.

Tako velevá naravni zakon, tako velevá tudi socialna morala.

Rusija se ne namerava udeleževati vojne

Po mnenju v mednarodnih diplomatskih krogih se Rusija ne namerava dalje udeleževati vojne, razen, če bi prihajali zanjo v poštev enaki interesi kakor ob zasedbi Poljske, ko si je prišlačala Ukrajince in Beloruse.

Nemčija in Rusija si delita Poljsko

Skupna izjava Moskve in Berlina glede Poljske

Nemška in ruska vlada sta sklenili skupno izjavo glede Poljske, v kateri pravita:

»Da se onemogočijo neutemeljena ugibanja o nalogah nemških in sovjetskih čet, ki operirajo na ozemlju Poljske, izjavljata nemška in sovjetska vlada,

da, da operacije teh čet ne zasledujejo nobenega namena, ki ne bi bil v skladu s skupnimi interesi Nemčije in Sovjetske unije, ali bi nasprotoval duhu med obema vladama sklenjenega nenapadalnega pakta. Naloga teh čet je, da obnove na Poljskem red in mir, ki sta bila

porušena radi razpada poljske države, ter omogočijo prebivalstvu Poljske, da na novo ustvari in uredi pogoje svojega državnega obstoja.«

Mnenja o ruskem vdoru na Poljsko

O vdoru sovjetskih čet na poljsko ozemlje se širijo v inozemstvu vesti, da je vpad sovjetske vojske v Poljsko imel samo namen, da prepreči zasedbo vse Poljske po nemških četah.

Vendar se povdarja, da tudi, ako je to mnenje pravilno, bi vkorakanje lahko izostalo, dokler bi se poljska vojska borila. Šele, ako bi bila premagana, bi

bila Sovjetska Rusija lahko zahtevala od Nemčije izročitev ozemlja, ki ga sedaj zaseda. Spriče prisrčnih odnošajev, ki vladajo med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo in položaja, ki ga poznajo tudi v Berlinu, bi bila Nemčija tej zahtevi gotovo ugodila, Poljaki pa bi ne bili prišli med dva ognja.

Sihni v d. ...

Poljaki o stališču Sovjetske Rusije

V Parizu pravijo, da bi se bil ohranil svetovni mir, ako bi bila Sovjetska Rusija, ko se je odločila za odklonitev angleško-francoskih ponudb, povedala tudi v Berlinu, da hoče ostati nevtralna in ne sklepati nobenih, pa tudi ne nenapadanih paktov. Vse države bi bile morale računati z neznanko Rusijo in to bi bilo odločilno za mir v Evropi.

Poljska vlada je prekinila zveze s Sovjetsko Rusijo

Vsi poljski diplomati v Rusiji so zahtevali svoje potne liste in odpotovali.

V progasu predsednika republike, Moscickega, čitamo, da bo poljska vlada v inozemstvu, kamor se preseli, nadaljevala boj za svobodo Poljske. Poljska je podlegla, ker je bila napadena z dveh strani.

Poljaki se še bore

Poljakom ne more nihče odrekati hrabrosti

Nemci so se morali ponovno umakniti in v hrbtu se Poljaki še vedno branijo bra še vedno v

izpred Varšave. — Napadeni od spredaj in tudi Varšava je bila do 20. septembra v njihovih rokah.

Dasi se poljska vojska ne more več dolgo upirati napadu Nemcev, ki pritiskajo z zapada in sovjetskih ruskih čet, ki prodirajo iz zahoda, je pa vendarle značilno za duh te armade, da se v tem težavnem položaju še vedno upira, oz. se je vsaj 20. septembra še vedno upirala v osrednji Poljski.

Nemško armadno vodstvo bi bilo rado zavzelo Varšavo brez boja. Pozvalo je poveljnika Varšave generala

Poljske čete na mejah so se z orožjem umaknile v Romunijo in Litvo

Iz Rige poročajo, da je 50.000 mož broječa poljska armada v polni bojni opremi, s tanki in topovi, prekoračila mejo Litve, kjer je bila razorožena.

V Romunijo je prišlo ogromno število čet poljske armade v polnem redu in z orožjem.

Lipinskega, da preda mesto. Ta je predal odklonil, predlagal pa je kratko premirje, da bi moglo prebivalstvo iz mesta.

Razna poljska mesta se še držijo

Dne 20. septembra so bila v rokah poljske armade še naslednja mesta: Lublin, Brest Litovsk in Lvov.

Poljaki nočejo pustiti letal svojim sovražnikom

V Romunijo je priletelo že nad 500 vojnih letal poljske armade, ki bodo sedaj priključena romunskim letalskim edinicam.

Na ozemlju Litve pa se je spustilo 82 poljskih vojnih letal, ki bodo pomnožila letalske sile Litve.

Na zapadu govorijo topovi

Trdnjavska pozicijska vojna na zapadu se vodi predvsem z ogromnimi tehničnimi pripomočki. Glavno besedo na obeh strani ima topništvo. Francozi so s spretno uporabo topništva in tankov prodrli v pas nemških predutrdb na Siegfriedovi črti in ogrožajo tudi samo Siegfriedovo črto pri mestu Saarbrücken, ki leži v fronti.

Nemško vojno vodstvo je začelo zadnje dni s protinapadi, na od Francozov osvojeno nemško ozemlje. Ti protinapadi zahtevajo seveda silnih žrtev. Doselej niso rodili še nobenih vidnih uspehov.

Opazovalci razvoja dogodkov na tej fronti pravijo, da so Francozi v Posarju pred Siegfriedovo črto in jo skušajo prebiti. Dejstvo je tudi, da Nemci grade za Siegfriedovo črto novo obrambno linijo.

Vojna na zapadu bo lahko dolgotrajna in bo seveda črpala predvsem gospodarske sile prizadetih držav. — Francosko vojno poveljstvo silno štedi z ljudmi in zatrjujejo, da so izgube prav neznatne.

Za Italijo Poljske ni več

Italija bo zahtevala, da se ohrani mir v onem delu Evrope, nad katerim ima neposreden vpliv.

Rusija in Italija sporedno izjavljata, da Poljske ni več, ker je vlada zapustila deželo. Italijanski tisk poudarja, da tudi intervencija Rusije na Poljskem ni iznenadenje za Italijo in ne more izzvati v Italiji nobenega vpliva na zadržanje v vojni.

Italija je danes največja industrijska dežela v Evropi, ki se ni zapletla v konflikt. Njena vojaška pripravljenost je pa pozitiven element za okrepitev italijanskega političnega vpliva na daljnji razvoj evropske situacije. To bo izkoristila v politični, gospodarski in moralni namen. Prvi namen Italije je, da se skrajša in ublaži vojna.

Posredovanje Rusije ni nepovoljno, ker se je s tem omogočilo, da se je poljska tragedija naglo izvršila in se ustavilo nepotrebno prelivanje krvi.

V polslužbenem obvestilu pa se naglašá, da bo Italija zahtevala, da se ohrani mir v onem delu Evrope, nad katerim ima sama neposreden vpliv, toda pripravljena bo pa tudi za vsak slučaj, da jo dogodki ne bodo presenetili.

Italija je nevtralna. Ima pa svoje pridržke. — Nevtralna Italija se s svojim vplivom lahko okoristi in bi šla v vojno le tedaj, če bi se vojna razširila tako, da bi bili ogroženi nje interesi doma in v deželah, v katerih ima svoj vpliv.

Ako bi Sovjetska Rusija ne vpadla v Poljsko, bi se bila poljska armada še dolgo branila

Inozemski in tudi ameriški vojaški opazovalci na Poljskem so soglasni v svojih izjavah, da bi se bila Poljska branila še preko letošnje zime pred nemškim navalom, ako bi ne bila Sovjetska Rusija vpadla poljski vojski v hrbet.

Madžarska v novem položaju. Madžarska je zaprla svoje meje in pričakuje, kdaj se bo pojavila ruska vojska.

Nemški protinapadi.

Boji z nemškimi podmornicami

Torpedirana matična ladja za letala »Courageous«.

Neka nemška podmornica je potopila angleški matični brod za letala »Courageous«. Od 1200 mož posadke so rešili 681. Podmornico so vojne ladje potopile. V boju proti podmornicam se Angleži poslužujejo letal, ki mečejo na podmornice bombe, ki eksplodirajo tudi pod vodo.

Sklepi socialističnih zaupnikov na konferenci v Celju

Socialistični zaupniki, zbrani na konferenci »Delavske Politike« v Celju, dne 17. septembra l. 1939., so razpravljali o notranjem in zunanjem političnem položaju ter o razmerah delavstva in delovnega ljudstva v državi in so sprejeli naslednje zaključke:

I.

Vzamejo na znanje delo in taktiko vodstva gibanja v preteklem letu, z ugotovitvijo, da je socialistično gibanje lojalno in po svojih močeh, ki jih je moglo razviti v izrednih razmerah, podpiralo vsako akcijo, ki je stremela po notranji ureditvi naše države na podlagi demokratičnih svoboščin ter popolne enakopravnosti pred zakoni za vse državljane, kar dokazuje zlasti aktivno sodelovanje z združeno opozicijo ter naše kandidature na listi dr. Mačka pri volitvah, dne 11. decembra 1938.

II.

Mnenja smo, da bo sporazum, ki sta ga sklenila predsednik vlade g. dr. Dragiša Cvetković in dr. Vladko Maček, že se z obeh strani iskreno in lojalno izvede, pomemben korak na poti k boljši ureditvi države.

Prepričani pa smo, da je mogoča prava ureditev edino le po vrnitvi političnih in državljijskih svoboščin na podlagi enakopravnosti in svobodne volje srbskega, hrvaškega in slovenskega naroda, ki naj jo izreče po svojih svobodno izvoljenih predstavnikih.

III.

Zahtevamo, da se odredbe sporazuma, ki veljajo za Hrvaško, razširijo tudi na Slovenijo, da se izda tudi za Slovenijo volilni zakon za banovino in občine po istih načelih, ki so določena za Hrvaško in da se izvedejo volitve v banovinski zbor in občine v mestih in na deželi.

Ze v naprej izjavljamo, da bomo z vso odločnostjo pobijali vsako namero, da bi se Slovenija organizirala na način, ki ne bi odgovarjal demokratičnemu načelu.

V ta namen smo v Sloveniji pripravljali, sodelovali z vsemi resnimi političnimi skupinami, ki imajo v tem oziru iste cilje kakor mi.

Od osrednje vlade zahtevamo, da se čim prej izda nov zakon o tisku, združevanju in zborovanju, o volitvah narodnih poslancev na podlagi splošne, tajne in proporcionalne volilne pravice za vse državljane, brez razlike spola.

Zahtevamo, da se izda zakon proti korupciji.

IV.

Zahtevamo, da se takoj popravijo vse krivice, storjene od prejšnjih režimov delavskim socialopolitičnim ustanovam, da se razpišejo svobodne volitve za: delavske zbornice, okrožne urade in borze dela, ter zagotovijo popolna svoboda strokovnega delavskega gibanja,

da se naredba o minimalnih mezdah popravi in določi minimalne mezde, ki bodo prilagojene potrebam delavca kot človeka in kulturnega faktorja,

da se železniškim in ostalim državnim uslužbencem omogoči svoboda koalicije, da se uredijo plače in vrne vse kar je bilo železniškim in drugim po prejšnjih režimih vzeto. — Posebej pa zahtevajo ukinitve novega pravilnika za železniške delavce, ki je še poslabšal dosedanj i tak mizerni položaj železničarjev in delavcev, ter da se uredi starim železniškim in ostalim državnim vpokojencem pokojnine, ki naj bodo enake novovpkojenem,

da se izboljša uredba o starostnem zavarovanju delavstva s sodelovanjem svobodnih delavskih strokovnih organizacij.

V.

Predlagajo, da se v kraljevini slovenski in v življenjskimi potrebščinami in vsako navijanje cen,

da se omogoči normalen razvoj naši industriji in gospodarstvu sploh ter s tem zagotovi polno zaposlenost in primeren zaslužek delavcem in nameščencem in

da se zagotovi polno veljavnost kolektivnih pogodb delavcem in nameščencem ter obstoječih zaščitnih zakonov za delavce in nameščence.

VI.

Konferenca vabi vse krajevne organizacije bivše SSJ, naj pripravijo reorganizacijo ter pričnejo z delom in pridobivanjem članov. Vse to delo se vrši na podlagi pokrajinskega pravilnika SSJ za Slovenijo.

Pokrajinskemu odboru se nalaga, da pripravi gradivo za spremembo programa in pravilnika, ki bo v skladu z notranjo ureditvijo države. Čim bo gradivo zbrano, naj se skliče pokrajinska konferenca za Slovenijo, da o tem sklepa.

Apelira na vse ostale pokrajinske organizacije SSJ, da napravijo isto, da se čim prej omogoči sklicanje kongresa vseh socialistov v državi, da sklepa o skupnem programu in štututu stranke, ki mora odgovarjati novo nastalemu političnemu položaju, organizaciji države in skupnim potrebam delovnega ljudstva.

VII.

O svobodi tiska.

Socialistični zaupniki, zbrani na konferenci v Celju, dne 17. septembra 1939.,

Zahtevamo, da se obnovi svoboda tiska, da se izda nov zakon o tisku, predvsem pa da se dovoli zoper zaplembo listov pritožba na redno sodišče, s pravico do odškodnine, če se zaplemba razveljavi.

Kdaj bo Sovjetska Rusija napovedala vojno Angliji in Franciji?

Z ozirom na skupno izjavo nemške in ruske vlade glede Poljske, v kateri je povdarjena skupnost interesov obeh držav, vprašujemo v Parizu kar javno, kdaj misli Sovjetska Rusija napovedati vojno Angliji

in Franciji. Pri tem se listi še sklicujejo na to, da je bila pravilna domneva diplomacije držav zapadne Evrope, da se za nemško-rusko nenapadalno pogodbo krijejo še drugi tajni dogovori.

Zaposlitev in zaslužek našega delavstva

OUZD v Ljubljani v avgustu 1939.

OUZD v Ljubljani je štel v avgustu mesecu povprečno 108.401 zavarovanca. Moških je bilo 70.971, ženskih 37.430. Število zavarovancev je bilo za 3985 zavarovancev višje kakor lani v istem mesecu. Bolnikov je bilo 3012, 252 več kakor lani in je znašal odstotek bolnikov 2,78

odst. (lani 2,64 odst.).

Povprečna dnevna mezda je znašala din 25,11 in je nazadovala od lanskega leta za din 0,24. Celotni dnevni zaslužek je znašal 2.721.898,40 din, torej din 75,372 več kakor lani.

Doma in po svetu

Krivice je treba popraviti. Reakcija tarna, ker je izgubila drja Stojadinovića, ki je napravil s svojim režimom mnogo krivic, zlasti tudi delavstvu. Krivice je sicer legaliziral, ali legalizacija ni odgovarjala duhu demokracije. Sporazum s Hrvati je sankcioniral duha demokracije in obsodil krivice, ki so se zagrešile proti njej. Sporazum je sedaj baza nove zdrave demokracije v državi, po kateri je tudi jugoslovansko delavstvo upravičeno zahtevati reparacije krivic, ker mu gredo po zakonodaji kakor tudi po moralni in intelektualni poziciji v državi. Organizirano delavstvo je to zahtevo postavilo.

Plenarna seja glavnega radniškega saveza za Srbijo se je vršila v Beogradu v soboto in nedeljo. Na seji so se obravnavala organizacijska in socialnopolitična vprašanja v zvezi z vprašanjem poplave krivic, ki so se zgodile delavskemu razredu.

Proti širiteljem lažnih vesti o dr. Mačku je organiziralo vodstvo Hrvaške seljačke stranke preteklo nedeljo, dne 17. septembra 120 okrožnih sestankov na vsem področju banovine Hrvatske. »Hrvatski dnevnik« naglašja, da so bile tega dne razbite in onemogočene vse spletke, čijih svrha je bila, porušiti edinstvo hrvatskih narodnih vrst v teh težkih časih. — **K. K. K.**

Zaenkrat samo za Hrvaško. »Hrvatski dnevnik« piše med drugim: »Razumemo prigovore, ker ni bila donesena odločba o reorganizaciji vse državne zajednice, ali upajmo, da se bo tudi to vprašanje rešilo tako, da se ves problem postavi z dnevnega reda.«

Glavni izvršni odbor Jugorasa je imel v nedeljo sejo v beograjski delavski zbornici. Predsedoval je seji predsednik vlade Dragiša Cvetković. Cvetković je na seji v daljšem govoru dajal navodila izvršnemu odboru, kako naj dela in sodeluje z drugimi organizacijami na terenu. Na seji je bil izvoljen za podpredsednika Jugorasa tajnik beograjske delavske zbornice, znani Ljuba Mitić.

Seja odborov pokojniških zavodov za nameščence se bo vršila v Zagrebu, dne 24. t. m. Ta seja je prva skupna seja.

Vojno bi bilo mogoče preprečiti, ako bi ne bilo tajne diplomacije. Nemško časopisje pravi, da je Anglija zapeljala Poljsko v vojno, ki jo je pogubila. Časopisje nekaterih nevtralnih držav razpravlja o tej izjavi in je mnenja, da bi do vojne mogoče ne prišlo, ako bi bila nemška in ruska vlada še pred izbruhom vojne objavili svoj dogovor glede Poljske, kakor sta storile sedaj, ko je vojna že v teku. Tedaj bi bila Poljska v stanu, da pretehta svoje sile. Pri tem se ugotavljajo, da je sovjetski poslanik v Moskvi na dan pričetka vojne izrazil vladi v Varšavi, da bo Sovjetska Rusija v tej vojni nevtralna.

Skrbi Vatikanu. Nепrestane zmede in sedaj še izbruh vojne v Evropi silno ogrožajo finančni položaj Vatikana. Ogromen aparat, ki ga predstavlja katoliška cerkev s svojim središčem v Vatikanu, se je že od nekaj vzdrževal izključno le s prispevki, ki so se stekali v papeževi blagajni iz vseh delov sveta, kjer žive katoličani. Razmere med vojno so močno omajale finance Vatikana. Zadnjih deset let pa so dohodki Vatikana v stalnem opadanju.

V najmočnejših katoliških državah je cerkev zašla v tako težek položaj, da je vsak dotok denarja v vaticanske blagajne prenehal. Nekaterе države so sploh prepovedale vsako nakazovanje denarja v inozemstvo, v drugih pa so notranje homatije, ali celo državljanska vojna povzročile, da so usahnili denarni viri, ki so polnili vaticanske blagajne. Po desetih letih nepopolnih razmer, je sedaj začela še vojna, ki se grozi razširiti. Od katoliških držav je sedaj uničena Poljska, iz katere ne bo mogoče dobiti ničesar več.

V Gdanskju je govoril Hitler, dne 19. septembra. Povedal je še enkrat, kar je ponovil že mnogokrat, da nima nobenih zahtev napram Franciji in južnim državam in da bi tudi z Anglijo rad odkritosrčno prijateljstvo. Z Rusijo se je Nemčija sporazumela in ostane Rusija boljševiska, Nemčija pa fašistična. Anglija se bori za spremembo režima v Nemčiji, tega pa bodo Nemci branili. Sploh je bilo vse upravičeno, kar je doslej Nemčija storila napram Avstriji, Čehoslovaški in Poljski, kriva je le Anglija, ki je proti temu protestirala in pa Poljska, ki se je uprla. Poljska ne bo več vstala v taki obliki, kot po versajski pogodbi, zato jamči Sovjetska Rusija.

Komunisti v Avstraliji so se izrekli proti paktu med Nemčijo in Rusijo ter za zahodno demokracijo.

Stavka delavcev v lesnem industrijskem podjetju Guttman v Belišču je po 18 dnevih zaključila z uspehom za delavce. Delavcem, ki so zaposleni za razkladanjem lesa na ob Dravi, je povišana mezda za 5 odst., delavci, ki so imeli doslej din 24,50, bodo dobili na dan din 2.— povišice, bolje plačani delavci pa din 1,50 povišice na dan, dočim znaša povišica v akordu 5 odst.

V zagrebških pekarnah obnavljajo kolektivno pogodbo med delodajalci in pomočniki. — Pogajanja so jako trda in trajajo že dalje časa kljub temu, da je zveza pekovskih pomočnikov stavila razmeroma majhne zahteve.

Kako je s »Feniksom«. Nепrestano se govori o sanaciji zavarovalne družbe »Feniks«, ki je bila posestrima avstrijskega »Feniksa«. Mogoče bi se sedaj pritegnilo k tej sanaciji tudi dr. Stojadinovića in njegovo premoženje, ker je bil dalj časa predsednik te družbe?

Letno uvažamo 3087 vagonov starega železa iz inozemstva za naše železarske tovarne. Ker bo uvoz po morju precej otežkočen, se namerava organizirati akcija za nabiranje starega železa.

Pogorela je tovarna za celulozo v Drvaru. To tovarno, ki je bila prej last »Šipada«, je letos prevzela država. V tovarni je bilo zaposlenih 2000 delavcev.

Na srednjih šolah v Zagrebu je 13.000 dijakov in dijakinj, t. j. toliko kot v vsej Sloveniji.

Pomlajevanje ni v nasprotju z zakonom. — Novosadska zdravnikarica dr. Uzelac in dr. Kolesnikov sta v marcu l. 1936 operirala mladega kolporterja Rada Marića in mu odvzela del spolne žleze, katero sta potem potom operaciji presadila v nekega bogatega starca. Državno tožilstvo ju je obtožilo radi težke telesne poškodbe, dočim sta zdravnikarica trdila, da se s tem spolnost Marića ni niti najmanj pokvarila ali njegova sposobnost zmanjšala. Zadeva se je vlekla že v drugič skozi vse instance do najvišjega sodišča, ki je sedaj zdravnikarica oprostilo vsake krivde, Marića pa napolnilo na pot civilne pravde. Sedaj bo lahko začelo pomlajevanje na debelo. Vprašanje je le, po koliko bodo reveži prodajali svojo mladost, ali del svoje mladosti ostarelim, bogatašem, ker kdo drugi si pomlajevanja ne more privoščiti.

Zane Grey:

10

Mož iz gozda

»Sijajno! Od kod pa pridite?«
»Čez drn in strn, naravnost iz mojega taborišča«, je odvrnil Dale, izogibajoč se odgovoru.
»Vašega taborišča pač ni še nikdo izsledil«, je pripomnil Beasley čemerno.

»Tam gori v gozdu je.«

»Domnevam, da imate tistega Vašega kaguarja priklenjenega pri vratih?«, je vprašal Beasley, in njegovo mišičasto telo mu je komaj vidno vztrepetalo. Pa tudi punčice v njegovih trdih, rjavih očeh so se razširile.

»Tom ni priklenjen. In jaz tudi nimam nobene kolibe, Beasley.«

»Vi hočete reči, da ta orjaška zver čepi v Vašem taborišču neprivezana in neograjena!«

»Prav za res.«

»To mi pač ne gre v glavo! Toda jaz nisem dober s kaguarji. Kolikor me je že tak kaguar zalezoval ponoči. Ne morem reči, da bi se bal. Toda meni ni do te vrste gomazni... Milt, ali nameravate nekaj časa ostati pri nas?«

»Da, nameravam se zadržati nekaj časa tu.«

»Pridite k meni na farmo. Dobrodošli kadarkoli pridete. Par Vaših lovskih prijateljev dela pri meni.«

»Hvala, Beasley. Mislim, da se bom zglašil pri Vas.«

Beasley se je zasukal in napravil par korakov, potem pa se je zopet obrnil, kakor da se je naknadno še nečesa domislil.

»Najbrž ste že čuli, da gre s starim Auchinclossom h koncu?«, je vprašal Beasley. Močna, težka misel se je odražala iz potez v njegovem obrazu. Dale je uganil, da bo naslednje, kar bo Beasley poskušal, kakšna beseda ali kakšen namigljaj v prilog njegovim namenom.

»Cassova vdova mi je pravila vse te novice. Stari Al je v zelo slabi koži«, je odgovoril Dale.

»Z njim bo skoro pri kraju. Žal mi ga je — dasi Al ni bil nikdar ljubezniv človek —«

»Beasley, ga je prekinil Dale hitro, »meni ne morete tega govoriti, Al Auchincloss je bil vedno najmodrejši in najljubeznejši mož v tej ovčji deželi.«

Beasley je s temnim pogledom ošvrknil Daleja.

»Dale, Vaše mnenje ne bo merodajno za naziranje naših naseljencev«, je odvrnil Beasley premišljeno.

»Vi živite v gozdovih —«

»Četudi živim v gozdovih, pa vendarle lahko marsikaj premislím — in vem«, je odvrnil Dale prav tako premišljeno. Može so se presenečeni spogledali. Saj tu se jim je pokazal Milt Dale v čisto novi luči. In tudi Beasley ni mogel prikriti svojega začudenja in zmedenosti.*

»Kaj neki — he?«, je vprašal osorno.

»No, kar se v Pini dogaja«, je odvrnil Dale.

Par mož se je pričelo smejati.

»Seveda se dogaja in še koliko — tega ni mogoče zanikati«, je vzkliknil vmes Lem Harden.

Ostrooki Beasley najbrž ni nikoli smatral Daleja za resnega, odgovornega človeka in zlasti ne kot takega, ki bi mu mogel kdaj na kakršenkoli način prekrizati račune. V tem trenutku pa je imel čuden

občutek in porodila se mu je slutnja, da bi mu v Daleju utegnil vzrasti nasprotnik, to je delovalo nanj presenetljivo in ga zmedlo.

»Dale, z Auchinclossom sva si navzkriž, — že mnogo let«, je rekel Beasley. »Mnogo tega, kar poseduje, pripada meni. In mora tudi priti v moje roke. Kakor sodim, se bodo ljudje opredelili — eni za mene, nekateri za Ala. Največ jih bo za me... Na kateri strani stojite Vi? Al Auchincloss ni nikoli vedel, kaj bi z Vami, in razen tega je zapisan smrti. Ali se hočete postaviti na njegovo stran?«

»Mislim, da.«

»Ho, veseli me, da ste se izjavili«, je odvrnil Beasley kratko in odšel, z odločnim korakom, ki je lasten človeku, kateri je pripravljen, da si utre pot preko vseh ovir.

»Milt, to ni bilo pametno — da si Beasleya podkuril proti sebi!«, je rekel Lem Harden. »On je na najboljši poti, da dobi to trgovino v svoje krepilje.«

»Na, prav gotovo se bo vsedel na Alovo mesto«, je pripomnil nekdo drugi.

»To je vredno belca, kar je napravil Milt, da se je zavzel za ubogega Ala«, je pojasnil Lemov brat.

Dale se je ločil od njih in zamišljen usmeril svoj korak po cesti navzdol. Vse to, kar je vedel o Beasleyu, mu je sedaj mnogo manj težilo srce, in sklep, ki ga je bil napravil, da molči o tem, kar je nameraval, se mu je zdel najpametnejši. Toda stvar si je moral še enkrat premisliti, predno bo šel k staremu Al Auchinclossu; zato se je za kakšno uro umaknil v samotno zatišje borovega gozda.

(Dalje prihodnjik.)

Iz naših krajev

Politično lutanje — vzrok neizobrazbe in nezrelosti

Politična nestanovitnost se pojavlja najraje tam, kjer ni temeljite izobrazbe. Ljudje se zatavajo iz ekstreme v ekstrem, merodajne so zanje senzacije in gesla, ki jih ne razumejo. To nerazsodnost nekih ljudi pa izrabljajo politični zonglerji, kadar hočejo in kakor hočejo, ker v premnogih ljudeh ni razuma za logično presojanje, kakšen pomen ima to ali ono geslo, ta ali ona gesta. Razumen človek ne dela tako. Razumen človek presoja vsa dejanja in vse dogodke sam, logično preudarja in sklepa, kaj je prav in dobro in kakšne bodo posledice tega in tistega dejanja. Povojna doba se je pa razvila v reakcijo, zatrla so svobodo razvoja duha, svobodo izobrazbe in s tem svobodo zdrave vesti. To je glavni vzrok nerazsodnosti in nestanovitnosti premnogih množic. To je težko obolenje človeštva, ki kliče po kulturi in civilizaciji.

CELJE

Poverjeniški odbor »Delavske Politike« bo imel zelo važno sejo v četrtek, dne 21. septembra. Seja se bo vršila v prostoru »Vzajemnosti«, v Delavski zbornici s pričetkom točno ob 20. uri. Opozorjamo z ozirom na važnost seje, da prisostvujejo seji vsi funkcionarji.

Zlobne in neresnične vesti trosijo nekateri, ki jim doseženi sporazum med Hrvati in Srbi ne gre v osebni račun, da se bodo meze delavstvu zaposlenemu pri regulacijskih in zaslužnih delih zmanjšale od 2,75 na 2 din na uro. Gotovi dobro znani ljudje hočejo napraviti zmedo med delavstvom, da bi odvrnili delavce od upravičenih zahtev. Delavce pa opozarjamo, da ne nasedajo takim govoricam. Edini pametni odgovor je ta, da se organizirate po svojih strokah v svobodnih strokovnih organizacijah, ki so in bodo vodile borbo, da se gospodarsko in socialno stanje delavstva izboljša. Edino svobodna strokovna organizacija daje garancijo, da se bo stanje delavstva uredilo v smislu njegovih zahtev.

Zahvala. Podpisani se naitopleje zahvaljujem delavstvu Cinkarne, ki me je v moji težki šestmesečni boleznini podprlo s prostovoljnimi darom v znesku din 216. — Lastnak Alojz.

ŠOŠTANJ

Noč jih vzame. V zadnjih mesecih se je pripetilo že več slučajev, da so čez noč zginili delavci iz Voschnaggove tovarne preko meje. Mem temi so zlasti taki, ki so ob priliki stavke stali ob strani, potem pa klečplazili, se pomizavali ter svoje tovariše denuncirali. Sedaj so nenkrat odkrili, da jim je zaslužek prepričel. Z bojem bi si bili tudi doma lahko ustvarili boljše delovne pogoje in pridobili večji kos kruha, toda za to so bili preveč strahopetni, pa mislijo, da jim bodo zunaj pečeni goLOBIE v usta leteli. Toda, kakor se ni splošno pričakovanje, da bo g. W. sam primaknil, kar si delavec želi, tako bo tudi tam preko in povsod na svetu, da nimam ustom ne nudijo kruha.

LAŠKO

Pritožbe radi kruha. Mnogi domačini in tujci-letoviščarji se pritožujejo, da je pecivo prelahko ozir. premajhne oblike. Posebno Zagrebčani pripovedujejo, da so njihove žemlje daleko večje in težje. Zakaj so po drugih krajih žemlje večje? N. pr. na Jesenicah, v Mariboru in drugod? Odkod ta razlika v teži peciva? Tudi po živilskih obratih bi bila večkrat nujno potrebna oblastna kontrola, ker je življenjski standard nameščencev in delavcev že itak prikrajšan z znižanjem prejemkov; ob tej priliki smo ugotovili tudi dejstvo, da je nek moister iz Laškega ob času stavke pekovskih pomočnikov v Celju pridno pomagal svojemu srodniku, peku v Celju, da bi bila stavka zlomljena. Tukaj pač ni potreben noben komentar več.

KOČEVJE

Težko rudarjem v našem revirju! Koliko časa smo se morali boriti in vpitati, da so nam navrgli naročil za 500 ton premoga več na mesec. Kako naj živimo, ako ne bo dela in zaslužka. Zahtevamo, da se že enkrat uredi vprašanje naročil za kočevski rudnik. Razen tega naj TPD tudi nekoliko uredi rove, da se ne bo primeril kakšen zrušek. Živi sicer rjemo pod zemljo, ali živi v zemlji ostati ne moremo.

Churchill je kriv potopa »Athenie«. Nemški radio je minuli četrtek javno obdolžil angleškega ministra Churchilla, da je kriv potopa ladje »Athenie«, ki je bila torpedirana. To se baje da sklepati iz tega, ker je Churchill svoječasno izjavil, da bo kmalu po izbruhu vojne tudi Amerika aktivno posegla v vojno na strani Anglije. Da bi se to čimprej zgodilo, je dal Churchill oziroma angleški generalni štab nalogo za potopitev »Athenie«, na kateri so se nahajali tudi ameriški državljani. — **Va neodvisno Avstrijo.** Pariški »Figaro« je objavil daljši oklic na Avstrije, v katerem poziva Avstrije, naj se borijo za samostojno in svobodno Avstrijo, ki bo kmalu zopet nastala.

LJUBLJANA

Ljubljansko stanovanjsko vprašanje

Polemika o stanovanjskem vprašanju v Ljubljani se večkrat živahno razvija. Dovolj stanovanj je v Ljubljani, pravijo eni, ker je do deset odstotkov vedno praznih. Pogledimo v časnik, pa bomo videli, koliko je praznih stanovanj. Kdor take stvari trdi, ta ni nikdar imel svoje hiše v Ljubljani. Drugi pravijo, da so obresti previsoke v denarnih zavodih, ki povzročajo draginjo stanovanj. V Zagrebu so stanovanja 20 do 30 odst. dražja in v Beogradu celo 40 odst. Pri nas pa bi bila lahko še cenejša kakor so, če bi bil denar cenejši. Hišni posestniki se tudi radi jeze na občino, ki je pred leti zgradila nekaj stanovanjskih hiš. Taki so argumenti.

Stanovanjsko bedo dokazovati v Ljubljani je nepotrebno. Prazna so le večja stanovanja in brlogi; zdravih, manjših rodbinskih stanovanj pa ni. Kdor se hoče o tem prepričati, naj kar vzame časopis v roko in si ogleda stanovanja, ki so razpisana v njem, pa bo videl, kaj časopisi nudijo in po kakšni ceni. Brlog din 400 do 500, dve ali tri sobe din 800 do 1000 mesečno.

Če bi bilo tako mnogo stanovanj in po cenah, ki jih delavci lahko plačujejo, bi ne bilo barak in zaslužnih stanovanj. Pri stanovanjih sta predvsem potrebni dve stvari: higijena in primerna cena. In kdo se je pri nas kdaj brigal za mala stanovanja s higijenskega stališča.

Vse, kar se je storilo, je bilo pred leti nekaj občinskih stanovanjskih hiš, v katerih so se pa že pod prejšnjimi upravami najemnine zviševale, da se občina izogne očitkom, da dela konkurenco hišnim posestnikom.

Naše stanovanjske razmere se niti primerjati ne morejo z razmerami v naprednejših deželah, kjer je stvar javne skrbi, da ima delavsko ljudstvo zdrava in udobna stanovanja in po primernih cenah.

Nekaj je na tem, da so za privatnike investicije predrage. Ali to ni opravičba. Stanovanjsko vprašanje je prav tako splošno vprašanje v javnem interesu kakor elektrifikacija, vodovod, promet, za katere se brigajo oblasti. Z isto upravičenostjo, kakor za navedene stvari, bi se morale občine z vsoto vestnostjo brigati za stanovanjsko vprašanje in za stanovanjsko higijeno. Privatna špekulacija namreč ne more vršiti teh nalog nikdar, vsaj ne v naših socialnih razmerah.

Pri nas o tem nimamo niti posebne literature, dočim v Angliji, Franciji, Zedinjenih državah, Nemčiji in drugod votirajo velike zneske v te namene ali da država in občine same grade ali pa subvencionirajo stanovanjske zadruge in podobne ustanove z ugodnimi krediti.

Ne vemo, kdaj bodo pri nas mislili na take stvari?

MARIBOR

Naši izseljenci v Nemčiji bi se radi vrnili domov. Te dni je bila v Zagrebu konferenca, ki jo je sklical izseljeniški komisariat v zvezi s številnimi dopisi naših izseljencev v Nemčiji, ki prosijo, da bi se z ozirom na vojne dogodke mogli čimprej vrniti iz rajha domov. Konferenca je sklenila: 1. Priporočiti vsem našim ljudem, ki delajo v Nemčiji, da ne nosijo s seboj preko meje nemških mark ampak, da nakupijo v Nemčiji blago, ki ga lahko vzamejo s seboj čez mejo; 2. vsak delavec, ki se vrne domov ima brezplačno vožnjo iz Maribora do kraja svojega bivališča, neglede na to, ali je odšel v Nemčijo legalnim ali nelegalnim potom; 3. v Mariboru se bo osnovala ljudska kuhinja na kolodvoru za vračajoče se izseljence; 4. ministristvo financ bo izdalo nalog narodni banki, da lahko zamenja po službenem tečaju do deset mark od vsakega izseljenca, da si bo lahko kupil hrano od Maribora do doma; 5. konferenca je nadalje sklenila zaprositi ministra financ, da odobri prost prevoz blaga oz. predmetov, ki jih bodo izseljenci pripeljali s seboj iz Nemčije.

Hišni posestniki morajo nujno posoraviti podstrešja in spraviti vse lahko vnetljive predmete v varne zaklane. To delo morajo izvršiti do 25. septembra.

Konec kopalne sezone na otoku. Mestno kopalnišče na otoku so 19. t. m. zaprli.

Umrl je državni tožilec dr. Ivan Hojnik, mož blagega in odkritega značaja, vseskozi poštenjak in po svojem mišljenju pravi demokrat. To njegovo mišljenje mu je bilo merodajno pri vršenju njegove težke službe, v dobi izrednih razmer, ko je kot cenzor živel v ozkih stikih tudi z uredništvi naših listov, v katerih je bil preostalih naše sožalje!

Umrla je po daljšem bolehanju Elizabeta Pavličič, soproga zvan. d. z. Pokojnica je bila dobra družica svojemu možu, ki ga je njena smrt težko prizadela. Izrekamo mu naše iskreno sožalje! Pokojnici bodi ohranjen trajen spomin!

Bombaž za mariborske tekstilne tovarne ni prispel. Pretekli teden se je zatrjevalo, da je nevarnost, da bi tekstilne tovarne obstale radi pomanjkanja bombaža oz. preje, odstranjena. Reko se je, da je na potu v tržaško luko parnik iz Zedinjenih držav, ki ima na krovu bombaž izrecno za mariborske tekstilne tovarne. Naknadno pa se je izkazalo, da so bile te vesti brez podlage. Dotični parnik je menda res prispel, toda brez bombaža, in obvestilo, ki je tudi prišlo, pravi, da parnik ni mogel vzeti te vrste tovara s seboj radi vojne, ker bi lahko imel neprimliko.

Študijska knjižnica je uvedla s pondeljkom, dne 11. septembra deljene poslovne ure. Knjižnica posluje za občinstvo vsak delavnik od 3. do 6. ure, ob sobotah pa od 3. do 5. ure.

Vlada ima zakonsko pooblastilo, da lahko menja zakone

na podlagi čl. 116. ustave.

Vlada je sklenila uredbo, s katero si je dala pooblastilo, da sme do sestanka narodnega predstavništva potom uredbe spremeniti obstoječe zakone, uredbe, pravilnike in ostale predpise ter izdajati nove, v kolikor se ji to iz javnih interesov zdi potrebno.

Konferenca z dr. Mačkom. Podpredsednik vlade dr. Maček je imel daljšo konferenco z znanim demokratskim zagrebškim politikom Večeslavom Vilderjem. Obravnavala sta ravnanje pri izvajanju sporazuma.

Zveza industrijcev proti posebni obrtniški zbornici. Na seji uprave Zveze industrijcev v Ljubljani dne 11. t. m. je upravni odbor razpravljal o ustanovitvi posebne obrtniške zbornice. Zveza je banski upravi izjavila, da je za ustanovitev posebne obrtniške zbornice, če se vsa industrija izreče za tak predlog. Industrijski odsek zbornice pa se je izrekel proti cepitvi sedanje skupne zbornice. Zato tudi industrijska zveza ne more soglašati s cepitvijo Trgovske in industrijske zbornice.

Vojna bo pogodila mednarodne kartele. Gospodarski listi raznih držav prinašajo vesti o krizi mednarodnih kartelov, ki jo je povzročila vojna. Dva najvažnejša kartela, jeklarski kartel in kartel azota sta prenehala obstojati. — Obstoji še kartel za živo srebro, v katerem sta Španija in Italija, toda izgleda, da bo tudi ta kartel razpadel. Kartel za koks je v razpadu, ker sta Nemčija in Anglija v vojni, poljski koks pa je sedaj zasežen po Nemčiji. — Predvideva se tudi razpad kartela za baker in svinec. Karteli so imeli namreč nalogo regulirati produkcijo, prodajo in ceno. Vsled vojne je seveda vse skupaj postavljeno na glavo. Dočim si v mirnem času dajo države diktirati od kartelov, je v vojni vsaka država primorana regulirati proizvodnjo in podobno po potrebi. Razen tega seveda tudi kapitalisti sami hite izrabiti konjunkturo in

Potemtakem smemo v najkrajšem času pričakovati objavo raznih nujnih političnih zakonov, kot so zakon o volitvah narodnih poslancev, zakon o zborovanjih in društvi ter zakon o tisku.

producirajo čim več za vojno važnih potrebščin. Vsled tega postanejo mednarodni dogovori kapitalističnih skupin odveč.

Blokada in nakup. Angleški listi pišejo, da bi bilo še premalo, ako bi hoteli samo loviti ladje, ki vozijo po morjih prepovedano blago in ga preko nevtralnih dežel tihotapijo v Nemčijo. Anglija ima tudi denar, da lahko pokupi v nevtralnih državah vsa letino najvažnejših pridelkov ali pa celotno proizvodnjo drugih potrebščin in jo odpelje. — Baš te dni so objavili listi vest iz Romunije, da je Anglija pokupila v Romuniji ves letošnji pridelek žita.

Tudi angleški premog v Italijo. Zadnjič smo objavili vesti, da so pred štirimi meseci angleške ladje prevažale orožje iz Zedinjenih držav v Italijo, sedaj poročajo, da Italija pridno uvažva premog iz Anglije, ki ga je doslej kupovala v Nemčiji.

Topovi govore, cena bakru se zato naglo dviga.

Poljaki so zažgali petrolejske vrelce, rudnike pa pustili utoniti. Po poročilih iz Poljske so Poljaki zažgali vse petrolejske vrelce, rudnike pa so pustili utoniti. Predno bodo požar pogasili in vodo iz rudnikov izpraznili bo preteklo mnogo mesecev.

Podmornici »Thetis« in »Squalus« bosta razočeli svojo skrivnost. Skoro istočasno so Američani in Angleži dvignili vsak svojo potopljeno podmornico, »Squalus«, ki se je potopila s 25 možmi na krovu in »Thetis«, ki je potegnila s seboj na dno morja 99 mož posadke. — Podmornici so po morskem dnu spravili v pristanišča in ju odpri. Upajo, da bodo ugotovili vzrok, zakaj sta se podmornici potopili. Toda med tem leži na dnu morja že več novih podmornic, katerih pa ne bo nihče nikdar več dvigal.

Zakaj se prošnje za starostno podporo tako počasi rešujejo? Delavci preko 70 let stari, ako so zaposleni že od l. 1925, pa so onemogli in za delo nesposobni, lahko zaprosijo za starostno podporo pri SUZOR-ju v Zagrebu. Podpore so itak majhne, toda še teh podpor največkrat ni od nikoder. Betežni starci čakajo na to miloščino mesece in mesece, iz Zagreba pa ni rešitve. Kje je vzrok za tako zavlačevanje? Gospodje, rešujte prošnje, ako pa jih ne morete takoj, pa vsaj sporočite prizadetim v teku enega meseca, zakaj je ni mogoče rešiti in kdaj približno je mogoče računati, da bo rešitev prispela, nikakor pa ne gre puščati ljudi v negotovosti.

Proti čemu se bore vinogradniki? Vinogradniki so odpovedali službo svojim viničarjem, češ, da nova uredba nalaga viničarjem tako bremena, da jih ne zmorejo. Banska uprava tolmači novo uredbo tako, da je službeno razmerje sedaj zaposlenih viničarjev odpovedljivo šele v času od 1. do 15. avgusta 1940. Ako se v tem času ne odpove, je odpovedljivo šele po treh letih. Radi te določbe so viničarji najbolj pokonci, dasi je res, da v smislu določb v uredbi, viničarji vsak hip lahko najde razlog za odpoved. Vse ostale določbe radi dajatev pa pomenijo poslabšanje dosedanjega stanja, kakor nam zatrjujejo vsi poznavalci razmer naših viničarjev.

Štedite z vodo! Mestno poglavarstvo sporoča vsem odjemalcem vode, da se od današnjega dne pa do preklica prepoveduje vsako namerno trošenje vode kot n. pr. škropljenje vrtov, trotoarjev, cest, prekomerno uporabo kopalnic itd. Nadalje se ponovno poziva hišne posestnike, da dajo nemudoma popraviti vse iztoke, ki tečejo, predvsem pa izplakovalna stranišča kjer gre dnevno kot je ugotovljeno po statistiki mestnega vodovoda preko milijon litrov vode v izgubo. Kdor se ne bi pokoril gornji prepovedi in pozivu, ga bo mestno poglavarstvo kaznovalo po čl. 90 zakona o mestnih občinah in čl. 63 pravilnika o mestnem vodovodu. Tozadevno kontrolo bodo vršili uslužbenci mestnega vodovoda.

Zaključni zlet delavskih kolesarjev. I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo Maribor in podružnici Studenci in Pobrežje, priredijo v nedeljo, dne 24. septembra svoj skupni zaključni zlet v Ruše, k s. Magdču. Odvoz izpred društvenega lokala podr. Pobrežje (Rencelj) ob pol 14. uri. Člani, udeležite se vsi, gostje dobrodošli. — Odbor.

Viničarsko zborovanje se bo vršilo v nedeljo, dne 24. septembra s pričetkom ob pol 10. uri v gostilni Žižek v Košakih pri Mariboru. Razpravljalo se bo o položaju viničarjev in novi viničarski uredbi. Pridite!

Prijateljtem gledališču v okolici! Kjer je v prometu avtobus, se za letošnjo sezono še posebno priporoča abonma, katerega ugodnosti veljajo tudi za okoličane. V večjih krajih se pripravijo ustanovitve gledaliških krožkov, ki uživajo še poseben popust, ako jih je v skupini vsaj deset pod skupnim poverjenikom, ki naj stopi v stik z gledališko upravo.

Starim gled. abonentom ostanje njihova laniška mesta rezervirana še do četrтка, 21. t. m.

iz češke

Izločene knjige se morajo uničiti. Češki listi objavljajo razglas ministrstva šolstva, ki je sporazumno z uradom protektorja odredilo, da morajo ravnateljstva vseh šol zbrati vse izločene knjige ter jih pod osebno odgovornostjo ravnatelja poslati s priklopljenim seznamom deželnemu šolskemu svetu, kjer bodo uničene. Razglas našteva sedem učnih knjig zgodovine, ki se morajo takoj vpslati v svrhu uničenja. Knjige bodo v Pragi sežgane.

Tudi v Protektoratu prepoved poslušanja. Protektoratni urad opozarja, da velja razglas nemške vlade o prepovedi poslušanja tujih radio oddajnih postaj tudi za Češko in Moravo ter seve tudi določbe, po katerih se lahko nad prekršiteljem izreče celo smrtna kazen.

Kako so proslavili Masarykov spomin. Tudi češki listi so se dne 14. septembra spomnili druge obletnice Masarykove smrti. »Narodni dnevnik« v Brnu je prinesel uvodnik o Masaryku, v katerem predstavljajo Masaryka kot neizprosnega borca čiste resnice. Članek je deloma cenzuriran. Dnevnik »Nova doba« v Plznu je objavil samo sliko Masaryka, brez teksta.

Češki potni listi razvejavljeni. Češki listi prinašajo uradno objavo, da je bilo treba z ozirom na izredne uredbe razširiti nemške predpise o potnih listih in osebnih izkaznicah tudi na Protektorat Češke in Morave, ter so vsled tega zgubili dosedanja češki potni listi veljavo. Vsakdo, ki hoče kam potovati, mora prošiti za nov potni list, ki bo nosil naslov Deutsches Reich, Protektorat Böhmen und Mähren. Reflektanti pa naj prosijo za izstavitve novih potnih listov in za viza samo v najnovejših slučajih.

Najvišje cene za mleko in maslo. Urad za določevanje cen je določil za Prago, Brno in Moravsko Ostravo najvišje cene za mleko, smetano, maslo in sir. Za prekoračenje določenih cen so predvidene stroge kazni. Obenem je vlada odredila, da se morajo stalno preiskovati mesarske obrti, da ne prodajajo pokvarjenega mesa.

Praski tramvaj v temi. Češki listi poročajo zanimivosti iz sedanje vožnje s tramvajem, ki mora ponoči voziti v temi in se je vsled tega spremenil skoraj v spalne vagon. Posebno uslužbenci, ki se vozijo na daljših progah zvečer iz službe na dom, kar zadremljejo v tramvajskih vagonih in naprosijo splovnika, da jih na končni postaji prebudi. Obvestila opozarja pešce, da so vsled tega previdni na križiščih ulic.

Japonska in nova politika Nemčije

»Med kominternom in sovjetsko vlado ni razlike«, je izjavil predsednik japonske vlade.

Novi japonski ministrski predsednik Abe je izjavil dne 11. t. m.: »Gospod Ribbentrop razlikuje med kominternom in sovjetsko vlado. To nikakor ne drži, najmanj pa je združljivo z nameni Japonske, ki mora to vpra-

šanje obravnavati z zrelščja japonskega ljudskega značaja. — V ostalem pa je zmotno verjeti, da pomeni izbruh vojne v Evropi olajšanje za položaj Japonske v kitajskem vprašanju.«

Moskovske izjave Nemčiji in Japonski

Moskovski radio, ki je zadnje čase ustavil vsakršno propagando proti Nemčiji in njenim voditeljem, se je zopet oglašil dne 19. t. m. z izjavo, da vdor ruske armade na Poljsko pomeni na-

predovanje boljše vizma v osrčju Evrope. Na naslov Japonske pa je sporočil, najbrž kot odgovor na izjavo japonskega ministrskega predsednika Abeja, da bodo sovjeti še naprej podpirali Kitajce v vojni proti Japonski.

Rusko-japonskega nenapadalnega pakta ne bo

Tako gornja izjava moskovskega radija, kot tudi izjava japonske vlade, kažeta na to, da so napovedi nemškega časopisja o sklenitvi nenapadalnega pakta med Sovjetsko Rusijo in Japonsko le želje nemškega tiska. O sporazumu glede ustavitve sovražnosti na meji med Zunanjo Mongolijo in Mandžukom, ki je bilo dogovorjeno med sovjetsko in japonsko vlado, izjavljajo

v Tokiju, da je ta dogovor lokalnega značaja.

Sporazum Japoncev z Angleži

Japonski ministrski predsednik Abe je 11. septembra napovedal nova pogajanja z Anglijo. Ta pogajanja so že dovedla do uspeha. Japonska blokada angleških koncesij v Šangaju, Tjencinu in Cingtauu je prenehala.

Kam krenejo Zedinjene države?

21. septembra se sestane kongres.

V Zedinjenih državah se vedno mrzlično razpravljajo o tem, ali naj ostanejo nevtralni ali ne. Doslej o tem vprašanju še ni objavljeno nobeno uradno stališče vlade Zedinjenih držav.

Za danes je sklical predsednik Roosevelt v Belo hišo posebno konferenco predstavnikov vseh parlamentarnih strank, da se z njimi posvetuje o tem vprašanju.

Roosevelt sam je smatral in najbrže še smatra, da je podpora zahodnih oz. demokratičnih sil potrebna, ker je ofenziva diktatur končno nevarna tudi

Ameriki, dočim pravi senator Borah, da izmene geografske karte v Evropi prav nič ne vplivajo na interese ameriških Zedinjenih držav. Pričakovati je torej, da kljub vsem brigam Roosevelta, Zedinjene države ameriške ostanejo nevtralne, ker je to v interesu ameriške trgovine in velekapitalistične industrije, dasi je široka ameriška javnost odločno na strani demokracij.

Intervencionizem bi Zedinjene države sklenile šele takrat, če bi se jim zdelo, da je opasnost za svetovni požar v največjem obsegu.

Koliko so vredni pakti?

Nenapadalni pakt velja toliko časa, dokler se državi druga druge boje.

V sedanji dobi se vidi, koliko so vredni pakti, ki se sklepajo med posameznimi državami.

Navedimo samo nekaj primerov: Češkoslovaška je imela (poleg drugih paktov) vojaški pakt s Francijo in Sovjetsko Rusijo. Ko je prišla v težave, je ostala sama, kakor če ne bi bila imela nobenega pakta.

Poljska je sklenila vojaški pakt z Romunijo leta 1926. Pakt ni bil nikoli odpovedan, vendar se, kakor vidimo, ne izvaja, ker je Romunija izjavila svojo nevtralnost.

Ta dva primera, ki nam kažeta, koliko so vredni pakti o medsebojni pomoči v 20. stoletju, pa še vedno nista to, kar bi lahko nazvali najhujše.

Najhujše je pač, ako sklepajo nenapadalne ali celo prijateljske pakte države, ki nazadnje nastopijo ena proti drugi. Sedaj pa imamo primer s Poljsko in Sovjetsko Rusijo. Med obe-

ma državama je bil sklenjen nenapadalni pakt. V trenutku, ko je dospel boj Poljske proti nemškemu napadu do viška, je sovjetska vlada čez noč odpovedala nenapadalni pakt in poslala svoje čete nad Poljake ter zasedla ozemlje, za katero misli, da ga sme po vsej pravici zahtevati zase.

In pouk iz vsega tega? Pakt med dvema državama velja le toliko časa, dokler imata državni razlog, da gresta skupaj, ali pa, ako gre za pakt o nenapadanju, dokler se druga druge boje.

To je zlo takozvanih dvojnih paktov. Varnost narodov bi lahko zajamčil samo pakt kolektivne varnosti, t. j. da bi vsi narodi jamčili za vsakega posameznega izmed njih, da mu pridejo na pomoč, ako bi ga kaka država napadla. Na tej osnovi je bilo zgrajeno Društvo narodov, toda države so mu obrnile hrbet.

Sovjetski maršal Vorošilov (levo) in vrhovni poveljnik nemške armade general Brauchitsch (desno), ki se bosta sestala dne 21. septembra v Brest Litovskem, da določita razmejitveno črto med sovjetsko in nemško armado.

Izreži in hrani!

Članske pravice pri OUZD v času vojaškega službovanja

Zakon o zavarovanju delavcev (zsd) postavlja načelo, da pričinja zavarovalno članstvo in z njim pravica do bolniško zavarovalnih dajatev (ob boleznih, porodu in smrti) z dnem vstopa v obrat in traja do dne izstopa iz obrata, torej le za čas dejansko opravljenega službenega razmerja in ne za čas pravnega službenega razmerja.

Od tega načela odstopa Zsd v dveh primerih. Prvi tak primer je določba 1. odst. §a 56. zsd., ki daje brezposelnemu delavcu pravico do bolniško zavarovalnih dajatev še 3 tedne, oziroma 6 tednov po izstopu iz dela pod pogojem, da je bil v zadnjem letu zavarovani član vsaj 6 mesecev ali v zadnjih dveh letih vsaj 12 mesecev.

Drugi tak primer pa predstavljata določbi 2. in 3. odstavka §a 56 zsd., ki govorita o članskih pravicah ob času orožnih vaj zavarovanca.

Ti določbi se glasita dobesedno: »Če je član pozvan na orožne vaje, zaradi tega članstvo ne preneha. Tak član ni dolžan plačevati prispevkov za čas orožnih vaj in v tem času nima pravice do podpore. Po preteku orožnih vaj pa dobi iznova pravico do podpore tudi za ono bolezen, ki jo je dobil na orožnih vajah. Dasi v času orožnih vaj počiva članska pravica, ima član vendar le pravico zahtevati podporo, ki mu pritečejo za člane njegove rodbine po točki 5. §a 45. tega zakona.«

Važno je pri tem tudi določilo 4. odstavka §a 56. zsd., ki pravi, da prestane članstvo in z njim vsakršna pravica do bolniško zavarovalnih podpor z vstopom za odslužitev vojaškega roka in vobče z vstopom v vojsko med vojno.

Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt zahteva za dosego pravic iz te vrste zavarovanja določeno število vplačanih tednov prispevkov: Za dosego pravice do pogrebne in iz naslova tega zavarovanja ter pravice do pokojnine za vdovo in otroke zavarovančeve 100 vplačanih tednov, za pravico do invalidne (onemoglostne) pokojnine 200 tednov prispevkov, za dosego starostne pokojnine pa 500 tednov. Za tedne prispevkov se štejejo v smislu §a 68. zsd. razen onih tednov, za katere je bil član v službi in zavarovan, tudi še tedni, v katerih je opravljal vojaško službo (t. j. kaderni rok, orožne vaje ali služba v vojni), tedni v katerih je vsled bolezni prejemal hranarino in tedni, za katere član dokaže, da mu je delodajalec odtegoval od plače njegov delež na prispevkih. Čas vojaške službe in bolezni se v pokojninska leta vračuna šele od tedaj naprej, ko je zavarovanec že vplačal 50 tednov prispevkov in sicer z onim mezdnim razredom, v katerem je bil član izvrščen predno je nastopil vojaško dolžnost, oziir. predno je zbolel, toda največ na temelju ¼ najvišje

zavarovalne mezde (kateri četrtini odgovarja sedaj 4. mezdni razred).

Važno je, da vsak član ve in si zapomni ta zakonita določila. Primerno je, da si vsakdo za čas, ko bo potreboval sam ali njegova družina pomoči pri uradu, hrani uradna potrdila o tem, od kdaj do kdaj je služil kaderni rok in v katerih dobah je opravljal orožne vaje.

Ob času orožnih vaj zavarovanec sam za svojo lastno osebo nima pravice do podpore za slučaj bolezni, ker je za ta čas preskrbljen po vojaških zakonih. Čim se pa vrne z orožnih vaj, ima pravico do zdravljenja in bolniških podpor na račun okrožnega urada tudi za bolezen, ki jo je dobil na orožnih vajah. V takem primeru je seveda potrebno, da pri uradu to svojo pravico dokaže s potrdilom vojaške ali občinske oblasti, da je bil na orožnih vajah in s potrdilom delodajalca, da je bil do nastopa orožnih vaj zaposlen in zavarovan. Potrebno je tudi, da tako svoje obolenje takoj po prihodu iz vaj prijavi pri pristojnem uradnem zdravniku.

Med odsluževanjem orožnih vaj imajo pa njegovi družinski člani pravico do zdravljenja kakor v času, ko član dela in plačuje prispevke. Pravico imajo tedaj, zdraviti se za čas orožnih vaj zakonita ali nezakonita žena, zakonski, nezakonski ali adoptirani otroci, stariši, ded, babica, vnuki, bratje in sestre, če jih je zavarovanec vzdrževal in preživljal s svojimi dohodki. Pravico imajo do brezplačnega zdravnika, brezplačnih zdravil in do bolnišnice za največ 28 dni; žena, ki v času orožnih vaj svojo moža porodi, ima pravico do podpore za opremo deteta v znesku din 150, do brezplačne babiške in zdravniške pomoči ali do oskrbe v porodnišnici ter seveda tudi do povračila prevoznih stroškov za pot v bolnišnico in iz nje, če je bil mož pred njenim porodom član 10 mesecev v zadnjem letu ali 18 mesecev v zadnjih dveh letih.

Druž. člani, ki se hočejo poslužiti pravice do bolniških dajatev ob času orožnih vaj svojo hranitelja, se morajo legitimirati pri uradnem zdravniku s potrdilom delodajalca, do kdaj je bil njih vzdrževatelj zaposlen, ter s potrdilom občine, od kdaj služi orožne vaje in da so bili odvisni od njegovih dohodkov.

Končno citiramo še določbo § 221. obrtnega zakona, ki pravi: »Če je uslužbenec oviran opravljati službo zaradi odslužitve orožnih vaj, njegovo službeno razmerje ne preneha in mu ostane pravica do njegovih denarnih dohodkov za dobo 4 tednov, če je njegovo službeno razmerje trajalo nepretrgano leto dni in če za ta čas ne prejema od države ustrežajoče odškodnine. Ta pravica ne velja tedaj, če je poklican, da odsluži svoj vojaški rok v kadru.« Žagar Maksimilijan.

Končni rezultati volitev rudarskih zaupnikov v Bosni

Volitve obratnih zaupnikov v bosanskih državnih rudnikih so končane. Kakor poročajo »Radničke Novine« je Urs pri volitvah dosegel sijajno absolutno zmago. Po podatkih zveze rudarjev so rezultati v naslednjih rudniških obratih takii:

	Urs	Hrs	Jugoras
Zenica	7(6)	4(4)	5(5)
Breza	12(8)	2(4)	2(4)
Vareš	10(8)	6(6)	0(2)
Kakanj	6(5)	6(6)	4(5)
Kreka	4(3)	9(10)	3(3)
Banja Luka	5(3)	0(0)	1(3)
Lješljani	6(6)	0(0)	0(0)
Kukavice	5(5)	0(0)	0(0)
Čevljanovići	4(4)	0(0)	0(0)
Tešić	2(2)	0(0)	3(3)
Mostar	6(5)	3(2)	0(2)

Izvoljenih je torej na listi Urs 67, Hrs 30, Jugoras 18 zaupnikov ali v odstotkih Urs 58, Hrs 26 in Jugoras 16.

Številke v oklepajih kažejo število zaupnikov pri lamskih volitvah. Potemtakem je Urs pridobil 12 zaupnikov, Hrs je izgubil 2, Jugoras pa je izgubil 10 zaupnikov.

Planinska in izletniška zadruga »Priatelj Prirode« v Mariboru

sklicuje za v četrtek, dne 28. septembra t. l. s pričetkom ob 19. uri v društvenem lokalu Ruška c. 7

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

s sledečim dnevnim redom:

1. Citanje in odobritev zapisnika zadnjega običnega zbora;
  2. poročilo načelstva;
  3. poročilo nadzorstva;
  4. sklepanje o letnih računih, o podelitvi razrešnice načelstvu in nadzorstvu;
  5. volitev novega upravnega odbora in namestnikov;
  6. volitev novega nadzornega odbora in namestnikov;
  7. razgovor o bodočem delu;
  8. razno.
- Če občni zbor ob narovedani uri ni sklepačen, se vrši eno uro pozneje drug občni zbor na istem mestu, ki sklepa ob vsakem številu navzočih ali zastopanih deležev.
- Maribor, dne 20. septembra 1939.

Odbor.

Nov italijanski poslanik v Londonu

Kakšno važnost pa polaga Italija na odnose z Anglijo, sledi iz tega, da je te dni imenovala podtajnika v ministrstvu za zunanje zadeve Bastianija za poslanika v Londonu.

Nemčija se je morala oprostiti pri holandski in danski vladi radi prekršitve nevtralnosti.

Delavski pravni svetovalec

Plačilo za nadure (Kranj)

Vprašanje: Delal sem pri neki lesni industriji, ki zaposluje stajno več kot 15 delavcev. Ali sem upravičen zahtevati posebno plačilo za nadure, ker sem delal stalno preko 8 ur dnevno?

Odgovor: Industrijska podjetja, ki zaposlujejo preko 15 delavcev, smejo delati redno le po 8 ur dnevno. Ako ste delali dnevno več kot po 8 ur, vam je dolžno podjetje nadure plačati še z zakonitim 50 odst. poviškom.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebninah in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dohodu 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših insercentih!

Priporoča se SPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom t. l. t. o. l.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevni cenah. Hitra izdelava.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324